

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 13/2022

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα ΣΤ΄)
Έκτακτη Συνεδρίαση της 15ης Φεβρουαρίου 2022**

(με χρήση τεχνολογικών μέσων σύμφωνα με την 104/2022 απόφαση της Προέδρου ΝΣΚ)

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Μέλη: Ασημίνα Ροδοκάλη, Πέτρος Κωνσταντινόπουλος, Διονύσιος Χειμώνας, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Νικόλαος Καραγιώργης, Κωνσταντίνος Ζαμπάρας, Μιχαήλ Τζουβάρας, Αντώνιος Παπαγεωργίου, Παναγιώτης Πανάγος, Ελένη Λευθεριώτου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Σταυρούλα Καλαμπαλίκη, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ. 487160/29.11.2021 του Διοικητή του e-Ε.Φ.Κ.Α./ Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης, Τεχνικών Υπηρεσιών και Στέγασης/ Δ/ση Ανθρώπινου Δυναμικού/ Τμήμα Σταδιοδρομίας, όπως συμπληρώθηκε με το με αριθ. πρωτ. 520797/14.12.2021 έγγραφο.

Περίληψη ερωτήματος: Με δεδομένη την περιέλευση στον e-Ε.Φ.Κ.Α. αποσπάσματος της με αριθμό 6/2020 έκθεσης ελέγχου της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, σύμφωνα με την οποία διαπιστώνεται ότι ο e-Ε.Φ.Κ.Α. αν και γνωρίζει από το 2016 ότι το από 30.10.2000 πιστοποιητικό παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Β΄ Ευρωπαϊκή Έδρα Jean Monnet, με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες» δεν αποτελεί Μεταπτυχιακό Δίπλωμα σε επίπεδο Masters, εν τούτοις δεν φέρεται να προέβη σε ενέργειες για άρση των συνεπειών αναγνώρισής του από το Υπηρεσιακό

Συμβούλιο και χρήσης αυτού από την υπάλληλο Μ.Μ., ερωτάται αν μπορεί ο Ε.Φ.Κ.Α. να προβεί σε υλοποίηση των προτάσεων που τίθενται με αυτή την έκθεση, λαμβανομένου υπόψη ότι έχει ήδη εκδοθεί η με αριθμό 105/2018 Ατομική Γνωμοδότηση του ΝΣΚ η οποία έχει γίνει αποδεκτή από τον Διοικητή του Ε.Φ.Κ.Α., με την οποία έγινε μεταξύ άλλων δεκτό, ότι η Διοίκηση δεν έχει υποχρέωση αλλά διακριτική ευχέρεια να ανακαλέσει τις πράξεις της που εκδόθηκαν βάσει του εν λόγω πιστοποιητικού σπουδών.

.....

Για το παραπάνω ερώτημα, το οποίο εισάγεται στο Τμήμα κατόπιν της υπ'αριθ. 9688/21.1.2022 πράξης της Προέδρου ΝΣΚ, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα ΣΤ') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο παραπάνω έγγραφο ερώτημα της υπηρεσίας και στα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Η Μ.Μ. με την με αριθ. πρωτ. ΡΟΟ/1283/26.11.2003 απόφαση του Διοικητή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ διορίστηκε με εισαγωγικό βαθμό Δ σε κενή οργανική θέση του κλάδου ΠΕ – Διοικητικού-Οικονομικού. Με την με αριθ. πρωτ. 2045/30.1.2004 αίτησή της κατέθεσε πιστοποιητικό παρακολούθησης του μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Β' Ευρωπαϊκή Έδρα Jean Monnet με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες»¹, η συνάφεια του οποίου κρίθηκε με την με αριθ. 223/32¹ συν./17.6.2004 απόφαση του Α' Υπηρεσιακού Συμβουλίου υπαλλήλων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Ακολούθως με την Μ22/56/21.6.2004 απόφαση του Γενικού Διευθυντή Διοικητικών Υπηρεσιών της χορηγήθηκε το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, ποσού 45 ευρώ μηνιαίως, από 30.1.2004 (ημερομηνία υποβολής της αίτησης και κατάθεσης του σχετικού τίτλου) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 παρ. Α1 του ν. 3205/2003 (Α'297).

Κατόπιν της κρίσης του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και της χορήγησης του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Μ.Μ., επακολούθησε η βαθμολογική και μισθολογική της εξέλιξη ως εξής:

Με την με αριθ. Ρ25/202/29.11.2011 διαπιστωτική πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού Προσωπικού η Μ.Μ. κατατάχθηκε στον Δ βαθμό του κλάδου

¹ Ο εν λόγω τίτλος αποκτήθηκε μετά τη λήψη του βασικού της τίτλου σπουδών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης.

ΠΕ Διοικητικού-Οικονομικού, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ν. 4024/2011(Α΄226)² αφαιρουμένων δύο ετών (προωθήθηκε κατά δύο έτη).

Με την με αριθ. Μ07/140/30.11.2011 απόφαση της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού Προσωπικού εντάχθηκε από 1.1.2011 στο ΠΕ0 εισαγωγικό κλιμάκιο του Δ βαθμού της ΠΕ κατηγορίας.

Με την με αριθ. Φ00/25187/8.1.2013 απόφαση εξελίχθηκε στο ΜΚ1 του Δ βαθμού και με την με αριθ. Φ00/25187/7.1.2015 απόφαση εξελίχθηκε στο ΜΚ2 του Δ βαθμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4024/2011.Τα δύο έτη, που είχαν αφαιρεθεί για την κατάταξη στον Δ βαθμό υπολογίστηκαν και στη χορήγηση του κλιμακίου.

Με την με Ρ25/18/24.5.2016 διαπιστωτική πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού Προσωπικού κατατάχθηκε στον Α βαθμό, την 1.1.2016, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του ν. 4369/2016(Α΄33),³ -δηλαδή η βαθμολογική της εξέλιξη προωθήθηκε κατά δύο έτη - και στο 9^ο ΜΚ σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4354/2015⁴, - προωθημένη κατά δύο (2) μισθολογικά κλιμάκια -ενώ από 8.12.2019 εξελίχθηκε στο 10^ο ΜΚ.

Στα πλαίσια του αυτεπάγγελτου ελέγχου της γνησιότητας των δικαιολογητικών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ν.4305/2014 (Α΄237), το Πάντειο Πανεπιστήμιο με το με αριθμ. πρωτ. 1330/26.5.2016 έγγραφό του, επιβεβαίωσε ότι «το από 30.10.2000 πιστοποιητικό παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Β΄Ευρωπαϊκή Έδρα Jean Monnet, με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες» στο όνομα Μ.Μ. είναι γνήσιο, αλλά ο εν λόγω Μεταπτυχιακός Κύκλος Σπουδών καταργήθηκε το έτος 2005 καθώς ξεκίνησε στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών αντίστοιχη θεματική ειδίκευση στο επίσημο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ), το οποίο και απονέμει πλέον επίσημο τίτλο Μεταπτυχιακών Σπουδών σε επίπεδο Masters. Σε κάθε περίπτωση, το πιστοποιητικό παρακολούθησης του εν λόγω Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών δεν αποτελεί Μεταπτυχιακό Δίπλωμα σε επίπεδο Masters».

2. Η Ε.Γ. με την με αριθ. πρωτ. Ρ00/20/8.1.2003 απόφαση του Διοικητή ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, διορίσθηκε με εισαγωγικό βαθμό Δ σε κενή οργανική θέση του κλάδου ΠΕ Διοικητικού–Οικονομικού. Με την με αριθ.πρωτ. 7201/24.11.2003 αίτησή της κατέθεσε πιστοποιητικό μεταπτυχιακής επιμόρφωσης του μεταπτυχιακού

² Με τις διατάξεις του ν. 4024/2011 για τους κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών αφαιρούνται δύο έτη κατά τον υπολογισμό μισθολογικής και βαθμολογικής κατάταξης.

³ Από 1.1.2016 οι διατάξεις του ν. 4369/2016 (Α΄33) εισήγαγαν νέο βαθμολογικό σύστημα βάσει του οποίου η βαθμολογική εξέλιξη για τους κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου μειώνεται κατά δύο (2) έτη.

⁴ Από 1.1.2016 με τις διατάξεις του ν. 4354/2015 (Α΄176) οι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών προωθούνται κατά δύο (2) μισθολογικά κλιμάκια.

προγράμματος στη Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου⁵, η συνάφεια του οποίου κρίθηκε με την με αριθ. 138/18^η Συν./2.4.2004 απόφαση του Α΄ Υπηρεσιακού Συμβουλίου υπαλλήλων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Ακολουθώντας με την Μ22/49/7.4.2004 απόφαση του Γενικού Διευθυντή Διοικητικών Υπηρεσιών της χορηγήθηκε το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, ποσού 45 ευρώ μηνιαίως, από 24.11.2003 (ημερομηνία υποβολής της αίτησης και κατάθεσης του σχετικού τίτλου) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 παρ. Α1 του ν. 3205/2003 (Α΄297).

Κατόπιν της κρίσης του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και της χορήγησης του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Ε.Γ. επακολούθησε η βαθμολογική και μισθολογική της εξέλιξη ως εξής:

Με την με αριθ. Ρ25/202/29.11.2011 διαπιστωτική πράξη της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Διοικητικού Προσωπικού κατατάχθηκε στον Δ βαθμό του κλάδου ΠΕ την 1.11.2011 σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4024/2011 αφαιρουμένων δύο ετών (προωθήθηκε κατά δύο έτη).

Με την με αριθ. Μ07/140/30.11.2011 απόφαση της ίδιας Προϊσταμένης εντάχθηκε στο εισαγωγικό κλιμάκιο ΠΕ0 του Δ βαθμού.

Με την με αριθ.Φ00/24851/20.6.2012 απόφαση εξελίχθηκε στο ΜΚ1 του Δ βαθμού από 15.1.2012 και με την με αριθ. Φ00/24851/10.2.2014 απόφαση στο ΜΚ2 του Δ βαθμού από 15.1.2014 σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4024/2011.

Με την με αριθ. Ρ25/18/24.5.2016 διαπιστωτική πράξη κατατάχθηκε στον Α βαθμό, από 1.1.2016, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4369/2016, προωθημένη βαθμολογικά κατά δύο (2) έτη και στο 9^ο ΜΚ, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4354/2015, προωθημένη μισθολογικά κατά δύο ΜΚ (τέσσερα έτη).

Από 15.1.2019 εξελίχθηκε στο 10^ο ΜΚ, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4354/2015 και από 15.1.2021 εξελίχθηκε στο 11^ο ΜΚ δυνάμει των ίδιων διατάξεων.

Στα πλαίσια του αυτεπάγγελτου ελέγχου της γνησιότητας των δικαιολογητικών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ν. 4305/2014(Α΄237), το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) με την υπ΄αριθ. 65330/2.12.2014 βεβαίωσή του, επιβεβαίωσε ότι « η Ε.Γ. έχει ολοκληρώσει το Πιστοποιητικό Μεταπτυχιακής Επιμόρφωσης «ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου που ανήκει στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών διάρκειας

⁵ Ο εν λόγω τίτλος αποκτήθηκε μετά τη λήψη του βασικού της τίτλου σπουδών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης.

ενός έτους. Το ΕΑΠ χορηγούσε Πιστοποιητικά Μεταπτυχιακής Επιμόρφωσης συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας οριζόμενης με απόφαση της Συγκλήτου και πάντως μικρότερης εκείνης που απαιτείται για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Τίτλου Ειδίκευσης (άρθρο 5 παρ.15 ν. 2552/1997). Βάσει των ανωτέρω, τα Πιστοποιητικά Μεταπτυχιακής Επιμόρφωσης δεν συνιστούν Μεταπτυχιακά Διπλώματα Ειδίκευσης.»

Στη συνέχεια το Τμήμα Κατάστασης Προσωπικού και Εργασιακών Σχέσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, με το με αριθ. πρωτ. ΡΟΟ/88/18.3.2016 έγγραφό του προς το Υπουργείο Εσωτερικών, ζήτησε διευκρινίσεις για το αν ο συγκεκριμένος τίτλος εμπίπτει στις ευεργετικές ρυθμίσεις των διατάξεων του νόμου για τους μεταπτυχιακούς τίτλους και για τις ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβεί η υπηρεσία στην περίπτωση αρνητικής απάντησης. Το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης παρέπεμψε στο Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων το οποίο εν τέλει με το με αριθ. πρωτ. 104346/Ζ1/27.6.2016 έγγραφο γνωστοποίησε ότι: «... το εν λόγω Πιστοποιητικό Μεταπτυχιακής Επιμόρφωσης του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου δεν αποτελεί Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης».

3. Κατόπιν των ανωτέρω, η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών και Διοικητικής Υποστήριξης, Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού, Τμήμα Προσωπικού ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, του Ε.Φ.Κ.Α. με το με αριθ. Μ22/70/8.5.2018 έγγραφο απηύθυνε στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου του Ε.Φ.Κ.Α. ερώτημα για το εάν είναι δυνατή η ανάκληση των υπ'αριθ. 223/32^ηΣυν./17.6.2004 και 138/18^ηΣυν/2.4.2004 αποφάσεων του Α' Υπηρεσιακού Συμβουλίου υπαλλήλων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και σε περίπτωση θετικής απάντησης, εάν καθίστανται ανακλητέες οι σχετικές αποφάσεις προώθησης της βαθμολογικής τους εξέλιξης και χορήγησης μεταπτυχιακού επιδόματος, καθώς και η επιστροφή των αποδοχών που έλαβαν ως αχρεωστήτως καταβληθείσες και εν τέλει, σε ποιες ενέργειες θα έπρεπε να προβεί η υπηρεσία για την αντιμετώπιση του εν λόγω θέματος.

Επί του ερωτήματος αυτού, εκδόθηκε η 105/2018 Ατομική Γνωμοδότηση με την οποία έγινε δεκτό, ότι η Διοίκηση δεν έχει υποχρέωση να ανακαλέσει, αλλά δεν είναι και νόμιμη η ανάκληση των παραπάνω αποφάσεων του Α' Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Τούτο δε, διότι η Διοίκηση στην προκειμένη περίπτωση είχε υποχρέωση για έλεγχο της γνησιότητας και όχι της νομιμότητας των προσκομισθέντων πιστοποιητικών σπουδών, τα οποία και μη νόμιμα να ήταν δεν δημιουργούσαν υποχρέωση της Διοίκησης να ανακαλέσει τις εν λόγω αποφάσεις του Α' Υπηρεσιακού Συμβουλίου, αφού η ανάκληση ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια της

Διοίκησης, έχει δε παρέλθει χρόνος άνω της πενταετίας (χρόνος εύλογος σύμφωνα με τις διατάξεις του α.ν. 261/1968). Η 105/2018 Ατομική Γνωμοδότηση του ΝΣΚ έγινε αποδεκτή από τον Διοικητή του Ε.Φ.Κ.Α. και ως εκ τούτου η Υπηρεσία διατήρησε το καθεστώς επ' ωφελεία των προαναφερόμενων υπαλλήλων.

4. Με το υπ' αριθ. 533/28.3.2017 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, ζητήθηκε από την πρώην Γενική Επιθεωρήτρια της Δημόσιας Διοίκησης, ο έλεγχος για τη χρήση ως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πιστοποιητικού παρακολούθησης του μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες» του πρώην Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων του Παντείου Πανεπιστημίου από άτομα που έχουν τη δημοσιούπαλληλική ιδιότητα. Ακολούθησε η Φ.481/17/οικ6599/10.3.2020 εντολή διενέργειας ελέγχου και μετά την ολοκλήρωση αυτού από κλιμάκιο της Μονάδας Επιθεωρήσεων και Ελέγχου της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ), καθολικής διαδόχου του Σώματος Επιθεωρητών – Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, δυνάμει του άρθρου 82 του ν. 4622/2019 (Α'133), συντάχθηκε η με αριθ. 6/2020 έκθεση ελέγχου. Απόσπασμα αυτής διαβιβάστηκε στον ε-Ε.Φ.Κ.Α. κατά το μέρος που τον αφορά, δηλαδή σε σχέση με την Μ.Μ. υπάλληλο ΠΕ Διοικητικού-Οικονομικού, η οποία έτυχε βαθμολογικής και μισθολογικής εξέλιξης λόγω αναγνώρισης του εν λόγω πιστοποιητικού ως μεταπτυχιακού τίτλου κατά τα ανωτέρω.

Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, ο μεταπτυχιακός τίτλος σπουδών με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες» εντάσσεται στους μεταπτυχιακούς κύκλους σπουδών οι οποίοι οργανώνονται από Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και οδηγούν σε χορήγηση πιστοποιητικών παρακολούθησης, αλλά δεν σχετίζονται με τα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που οδηγούν στη χορήγηση Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης, με συνέπεια οι κάτοχοι των συγκεκριμένων Πιστοποιητικών Παρακολούθησης δεν μπορούν νομίμως να εξομοιωθούν με τους αποφοίτους των ΠΜΣ, δηλαδή τους κατόχους Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων Ειδίκευσης ως προς την ειδική αντιμετώπιση που θεσπίζει ο νομοθέτης στο πλαίσιο της πολιτικής στελέχωσης (σύστημα και κριτήρια προσλήψεων), της μισθολογικής πολιτικής και της πολιτικής διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού (σύστημα σταδιοδρομίας-βαθμολόγιο-σύστημα επιλογής Προϊσταμένων).

Περαιτέρω, με την εν λόγω έκθεση ελέγχου διαπιστώνεται επίσης ότι ο Ε.Φ.Κ.Α. αν και έλαβε απάντηση από το Πάντειο Πανεπιστήμιο στις 26.5.2016 στην οποία διευκρινιζόταν ότι το συγκεκριμένο πιστοποιητικό δεν αποτελεί Μεταπτυχιακό

Δίπλωμα σε επίπεδο Masters εν τούτοις δεν φέρεται να προέβη στις αναγκαίες ενέργειες για την άρση των συνεπειών της αναγνώρισης από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο.

Επίσης, προτείνεται να αποσταλεί η έκθεση ελέγχου στο Ελεγκτικό Συνέδριο για τυχόν ενέργειές του, σχετικά με την καταβολή των αποδοχών όπως αυτές έχουν υπολογιστεί με την πρόσκτηση δύο (2) επιπλέον μισθολογικών κλιμακίων στους υπαλλήλους και την τυχόν επανακατάταξη σε μισθολογικά κλιμάκια.

5. Ακολούθησε η με αριθ. πρωτ. ΔΙΔΑΔ/Φ.31.69/3003/οικ.22055/27.11.2020 εγκύκλιος του Υπουργείου Εσωτερικών(ΑΔΑ:6ΗΜΕ46ΜΤΛ6-Κ35Ω), σύμφωνα με την οποία οι Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού των φορέων, στους οποίους υπηρετούν οι υπάλληλοι που κατέχουν το εν λόγω πιστοποιητικό παρακολούθησης, θα πρέπει να προβούν, αμελλητί, στον έλεγχο των προσωπικών μητρώων των υπαλλήλων αυτών και εφόσον οι τελευταίοι κατέχουν το προαναφερθέν πιστοποιητικό παρακολούθησης, το οποίο λήφθηκε υπόψη, ως μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης για οποιαδήποτε συνέπεια που αφορούσε την υπηρεσιακή τους κατάσταση και εξέλιξη, να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, κατά περίπτωση, για την αποκατάσταση της νομιμότητας.

6. Τέλος και το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους απαντώντας στο με αριθ. 239/25.1.2021 έγγραφο της Δ/σης Ανθρώπινου Δυναμικού του e-Ε.Φ.Κ.Α., με το με αριθ.πρωτ. 2/45342/ΔΕΠ/4.11.2021 έγγραφό του διατυπώνει την ίδια άποψη δηλαδή, ότι η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει την ανάκληση κάθε παράνομης διοικητικής πράξης, επομένως, θα πρέπει να ανακληθούν οι διοικητικές πράξεις κατάταξης της υπαλλήλου (Μ.Μ.) αναδρομικά από την αρχική της κατάταξη σε προωθημένο ΜΚ καθώς και να επιστραφούν στον Φορέα οι αχρεωστήτως ληφθείσες αποδοχές.

7. Κατόπιν των ανωτέρω, η ερωτώσα Υπηρεσία απηύθυνε στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου του e-Ε.Φ.Κ.Α. το εν λόγω ερώτημα, ζητώντας επί της ουσίας, την επανεξέταση του ερωτήματος, επί του οποίου εκδόθηκε η 105/2018 ατομική - και δεσμευτική (λόγω της αποδοχής της αρμοδίας) για τη Διοίκηση- γνωμοδότηση, προκειμένου να εξεταστεί η δυνατότητα υλοποίησης των προτάσεων της υπ'αριθ. 6/2020 έκθεσης της ΕΑΔ. Επίσης, ζήτησε να συμπεριληφθεί στην διερεύνηση του θέματος και η περίπτωση της Ε.Γ. η οποία είχε αποτελέσει ομοίως, αντικείμενο έρευνας της προαναφερόμενης γνωμοδότησης.

Με αυτά τα δεδομένα κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας του Τμήματος, που απαρτίστηκε από τους Γεώργιο Κανελλόπουλο, Αντιπρόεδρο του Ν.Σ.Κ. και τους

Ασημίνα Ροδοκάλη, Πέτρο Κωνσταντινόπουλο, Βασίλειο Κορκίζογλου, Νικόλαο Καραγιώργη, Κωνσταντίνο Ζαμπάρα, Μιχαήλ Τζουβάρα, Αντώνιο Παπαγεωργίου και Ελένη Λευθεριώτου Νομικούς Συμβούλους (ψήφοι 9), εισάγεται παραδεκτώως προς εξέταση από το παρόν Τμήμα του ΝΣΚ κατόπιν της εν αρχή πράξης της Προέδρου ΝΣΚ, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 3 του ν.4831/2021(Α΄170) και των εύλογων προβληματισμών της Διοίκησης, ιδίως μετά την περιέλευση σ' αυτήν της ανωτέρω έκθεσης ελέγχου της ΕΑΔ και της αντίθεσής της προς την Ατομική Γνωμοδότηση 105/2018. Επίσης επιβάλλεται η επανεξέταση της υπόθεσης και λόγω της επί του ιδίου θέματος και επ'αφορμή της εν λόγω έκθεσης ελέγχου της ΕΑΔ, ήδη εκδοθείσας υπ'αριθ. 32/2021 Γνωμοδότησης του Γ'Τμήματος του ΝΣΚ, αντίθετης κατά περιεχόμενο προς την 105/2018 Ατομική Γνωμοδότηση ΝΣΚ.

Κατά τη μειοψηφήσασα όμως γνώμη των Διονυσίου Χειμώνα, Χαράλαμπου Μπρισκόλα και Παναγιώτη Πανάγου Νομικών Συμβούλων (ψήφοι 3), δεν είναι παραδεκτή η υποβολή του ερωτήματος, διότι η Διοίκηση έχει αποδεχθεί με δεσμευτικό τρόπο (άρθρο 7 παρ.2 του ν. 3086/2002) την ατομική γνωμοδότηση με αριθμό 105/2018, με την οποία έγινε δεκτό ότι δεν συντρέχει λόγος ανάκλησης των πράξεων που καθόρισαν την εν γένει υπηρεσιακή και μισθολογική κατάσταση του υπαλλήλου. Με το δεδομένο λοιπόν ότι μέχρι και σήμερα δεν έχουν ανακληθεί οι σχετικές πράξεις, αλλά εξακολουθούν να εφαρμόζονται από τον e-Ε.Φ.Κ.Α., η υποβολή του υπό κρίση ερωτήματος έρχεται, κατά τη γνώμη αυτή, σε αντίθεση με την ως άνω νομική και πραγματική κατάσταση και κλονίζει την ανάγκη επανυποβολής του, που προϋποθέτει αμφιβολία ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή των οικείων, για την περίπτωση διατάξεων.

Εν προκειμένω, κατά τη γνώμη αυτή, δεδομένης της αποδοχής και εφαρμογής της ως άνω Γνωμοδότησης, δεν συνάγεται τέτοιου είδους αμφιβολία, ούτε στο ερώτημα περιέχονται στοιχεία ικανά να αιτιολογήσουν τον προβληματισμό της Διοίκησης, όπως π.χ. ότι έχει διαταραχθεί η εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας ή ότι λόγοι δημοσίου συμφέροντος καθιστούν αναγκαία την επανεξέταση των προκειμένων περιπτώσεων.

Νομοθετικό πλαίσιο

8. Στις διατάξεις του άρθρου 16 παρ.5 του Συντάγματος, ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«1...5. Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση. Τα ιδρύματα αυτά τελούν υπό την εποπτεία του Κράτους έχουν δικαίωμα να

ενισχύονται οικονομικά από αυτό και λειτουργούν σύμφωνα με τους νόμους που αφορούν τους οργανισμούς τους...»

9. Στις διατάξεις των άρθρων 10 παρ.1 και 2, 11 παρ.1 περ α΄ και β΄, 2 και 3, 12 παρ. 1 και 4 περ. β΄ του ν. 2083/1992 «Εκσυγχρονισμός της ανώτατης εκπαίδευσης» (Α΄159), όπως οι διατάξεις αυτές ίσχυαν, πριν την κατάργησή τους με το άρθρο 81 παρ.9 του ν. 4009/2011 (Α΄195), με την επιφύλαξη των μεταβατικών διατάξεων των άρθρων 76 έως και 80 του ίδιου νόμου, ορίζονταν, μεταξύ άλλων τα εξής:

Άρθρο 10

« 1. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα έχουν την κύρια ευθύνη της οργάνωσης και λειτουργίας προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών (Π.Μ.Σ.), τα οποία έχουν επιστημονική ενότητα και πληρούν προϋποθέσεις, που εγγυώνται υψηλό επίπεδο σπουδών.

2. Τα Π.Μ.Σ. βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο των σκοπών και των στόχων των Α.Ε.Ι., αναφέρονται σε συγγενείς ειδικότητες και αποσκοπούν στην προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και στην ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, ερευνητικών και αναπτυξιακών αναγκών της χώρας.3...»

Άρθρο 11

«1. α) Τα Π.Μ.Σ. αποσκοπούν στην προαγωγή της γνώσης και στην ανάπτυξη της έρευνας και οδηγούν στην απονομή διδακτορικού διπλώματος. Η χρονική διάρκεια, η οποία διαφοροποιείται από κλάδο σε κλάδο, ορίζεται στο οικείο πρόγραμμα και δεν μπορεί να είναι μικρότερη από έξι (6) διδακτικά εξάμηνα. Τα Π.Μ.Σ. προβλέπουν υποχρεωτικώς πριν από την απονομή του διδακτορικού διπλώματος τη δυνατότητα απονομής μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης. Η χρονική διάρκεια για την απονομή του διπλώματος αυτού ορίζεται στο πρόγραμμα και δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ένα πλήρες ημερολογιακό έτος...β) Την ευθύνη για την οργάνωση και την εν γένει λειτουργία Π.Μ.Σ. την έχει το τμήμα εκείνο του Α.Ε.Ι., το οποίο καλύπτει το αντίστοιχο επιστημονικό θέμα του μεταπτυχιακού προγράμματος, και το οποίο ορίζει και τον αντίστοιχο αρμόδιο ή τους συναρμόδιους τομείς

2...Τα Π.Μ.Σ. καταρτίζονται από τη γενική συνέλευση ειδικής σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του οικείου τμήματος και εγκρίνονται από τη Σύγκλητο του οικείου Α.Ε.Ι.

3. Η τελική έγκριση του Π.Μ.Σ. δίδεται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο οποίος εκδίδει απόφαση, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως....»

Άρθρο 12

«1. Για την οργάνωση και την εν γένει λειτουργία του ΠΜΣ αρμόδια όργανα είναι τα εξής: α)... β) Η επιτροπή μεταπτυχιακών σπουδών, η οποία λειτουργεί σε επίπεδο Α.Ε.Ι. και είναι αρμόδια για το συντονισμό και την εποπτεία των μεταπτυχιακών προγραμμάτων... γ) Η γενική συνέλευση ειδικής σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.).. είναι αρμόδια για την...απονομή μεταπτυχιακών διπλωμάτων...4...β) Για την απονομή μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής εξέταση στα προβλεπόμενα από το οικείο πρόγραμμα μαθήματα, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή του μεταπτυχιακού φοιτητή στο σύνολο των εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο πρόγραμμα και στον κανονισμό μεταπτυχιακών σπουδών...».

10. Στο άρθρο 10 παρ.1 περ.α' (το οποίο καταργήθηκε από το άρθρο 32 παρ.1 του ν. 2083/1992) και 7 περ.β 'του ν.1771/1988 « Τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος εισαγωγής σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις(Α'71), ορίζονταν, μεταξύ άλλων τα εξής:

«1. α) Τα Ακαδημαϊκά Ερευνητικά Ινστιτούτα (Α.ΕΡ.Ι.) είναι Ν.Π.Ι.Δ. τα οποία ιδρύονται με προεδρικά διατάγματα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Κάθε Ινστιτούτο ανήκει οργανικά σε ένα Α.Ε.Ι. και συνδέεται με ένα ή περισσότερα Τμήματα του. Τα Ινστιτούτα έχουν ως σκοπό την εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς, οι οποίοι καθορίζονται έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και στις προοπτικές λειτουργούντων Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών, αλλά και στο σχεδιασμό νέων.7. α).β) Προκειμένου για εκκρεμείς προτάσεις του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας σχετικά με ίδρυση ανεξάρτητων Ακαδημαϊκών Ερευνητικών Ινστιτούτων κατά τα οριζόμενα στο ν. 1514/1985 και εφ' όσον το Εθνικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Έρευνας (Ε.Γ.Σ.Ε.) δεν έχει εκφράσει σχετική γνώμη μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος, είναι δυνατή η ολοκλήρωση της διαδικασίας ίδρυσης των εν λόγω Ινστιτούτων με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας. Τα Ινστιτούτα αυτά μετατρέπονται από την ίδρυσή τους αυτοδικαίως σε Ακαδημαϊκά Ερευνητικά Ινστιτούτα και η λειτουργία τους διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού.».

11. Κατ' εξουσιοδότηση του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης β' του ανωτέρω άρθρου και νόμου εκδόθηκε το π.δ. 269/1989 «Ίδρυση Ακαδημαϊκού Ερευνητικού Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων» (Α'128), στα άρθρα 1 και 2 του οποίου ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1- Ίδρυση

«1. Ίδρύεται Ακαδημαϊκό Ερευνητικό Ινστιτούτο με την επωνυμία "Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων" (Ι.Δ.Σ.). Το ινστιτούτο ανήκει οργανικά στην Πάντειο Ανωτάτη Σχολή Πολιτικών Επιστημών και συνδέεται με το τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών του Ιδρύματος αυτού. 2. Το ινστιτούτο είναι ν.π.ι.δ. και έχει διοικητική και οικονομική αυτονομία.»

Άρθρο 2 - Σκοπός - Επιστημονικοί τομείς

«1. Σκοπός του ινστιτούτου είναι η έρευνα και η μελέτη στους παρακάτω τομείς (επιστημονικές περιοχές): α)... ε) Η μελέτη ειδικών θεμάτων διεθνούς δικαίου... θ) Ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων στους παραπάνω τομείς που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και προοπτικές λειτουργούντων προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών της Παντείου Ανωτάτης Σχολής Πολιτικών Επιστημών. 2...3) Για την επίτευξη του σκοπού του το ινστιτούτο: α) Εκπονεί και διεξάγει μελέτες και ερευνητικά προγράμματα τα οποία αναφέρονται στην περιοχή των επιστημονικών ενδιαφερόντων του. β) Συνεργάζονται με ημεδαπά και αλλοδαπά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, σχολές ή τμήματα, με ημεδαπά και αλλοδαπά ερευνητικά κέντρα, ινστιτούτα ή οργανισμούς του ιδίου ή συγγενικού επιστημονικού ενδιαφέροντος καθώς επίσης με υπουργεία και κυρίως το Υπουργείο Εξωτερικών.».

12. Στις διατάξεις των άρθρων 1 και 5 παρ.1 και 12, όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο, καθώς και εκείνη της παρ.15 του ίδιου άρθρου του ν. 2552/1997 «Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και άλλες διατάξεις» (Α' 266), και όπως η τελευταία παράγραφος ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, και πριν την κατάργησή της με το άρθρο 81 παρ.14 του Ν.4009/2011 (ΦΕΚ Α 195/6-9-2011) με την επιφύλαξη των μεταβατικών διατάξεων των άρθρων 76 έως και 80 του αυτού νόμου, ορίζονταν τα εξής:

«Άρθρο 1

Καθεστώς - Εποπτεία - Έδρα - Αποστολή

1. Το Ε.Α.Π., που ιδρύθηκε από το άρθρο 27 παρ. 1 εδ. α' του ν. 2083/1992, είναι αυτοτελές και πλήρως αυτοδιοικούμενο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα και λειτουργεί με τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Τελεί υπό την εποπτεία του Κράτους, η οποία ασκείται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

2. (...)

3. Αποστολή του Ε.Α.Π. είναι η εξ` αποστάσεως παροχή προπτυχιακής και μεταπτυχιακής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης, με την ανάπτυξη και αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας.

(...) Για την υλοποίηση της αποστολής του το Ε.Α.Π μπορεί να οργανώνει και προγράμματα διά βίου μάθησης και προγράμματα με μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αυτοτελώς ή σε συνεργασία με άλλα Α.Ε.Ι. της » ημεδαπής ή της αλλοδαπής. (...).[12]

Άρθρο 5

Τίτλοι, διαδικασία εγγραφής και σπουδές

1. Το Ε.Α.Π. παρέχει:

α) Πιστοποιητικά παρακολούθησης Θ.Ε.

β) Πιστοποιητικά προπτυχιακής επιμόρφωσης

γ) Πιστοποιητικά μεταπτυχιακής επιμόρφωσης

δ) Πτυχία

"ε) Μεταπτυχιακά διπλώματα ειδίκευσης".

στ) Διδακτορικά Διπλώματα....

12. «α) Για την απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης απαιτείται πτυχίο ή δίπλωμα ανώτατης εκπαίδευσης συγγενούς αντικειμένου, επιτυχής παρακολούθηση και εξέταση τεσσάρων τουλάχιστον Θεματικών Ενοτήτων ή Εργαστηριακών Θεματικών Ενοτήτων ή Ενοτήτων Πρακτικής Άσκησης, όπου προβλέπονται, «ή» και εκπόνηση επιστημονικής εργασίας.»...

"15. Πιστοποιητικό μεταπτυχιακής επιμόρφωσης μπορεί να απονέμεται σε πτυχιούχους ή διπλωματούχους ανώτατης εκπαίδευσης, που έχουν εισαχθεί στο Ε.Α.Π. για να παρακολουθήσουν πρόγραμμα μεταπτυχιακής επιμόρφωσης συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας, που ορίζεται με απόφαση της Συγκλήτου και πάντως μικρότερης εκείνης που απαιτείται για την απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης. Η Σύγκλητος, με την προκήρυξη υποβολής υποψηφιοτήτων, εξειδικεύει τις απαιτούμενες προϋποθέσεις υποβολής υποψηφιοτήτων ανά πρόγραμμα σπουδών."

13. Στο άρθρο 8 παρ. Α1 του ν. 3205/2003 «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α., μονίμων στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντιστοίχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος και άλλες συναφείς διατάξεις» (Α`297), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 8

«Εκτός από το βασικό μισθό του κάθε μισθολογικού κλιμακίου, όπως αυτός ορίζεται στο προηγούμενο άρθρο, χορηγούνται και τα εξής Επίδομα, κατά μήνα :

A.1.Μεταπτυχιακών σπουδών, οριζόμενο ως εξής: α β. Για κατόχους μεταπτυχιακού διπλώματος ετήσιας, τουλάχιστον, φοίτησης, σε σαράντα πέντε ευρώ (45 €). Το επίδομα αυτό παρέχεται για τίτλους που έχουν χορηγηθεί με ξεχωριστές σπουδές, μετά τη λήψη του πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης...Το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών χορηγείται μόνο στην περίπτωση που το περιεχόμενο των μεταπτυχιακών σπουδών είναι συναφές με το αντικείμενο απασχόλησης του υπαλλήλου, όπως προκύπτει από την προκήρυξη της θέσεως κατά την πλήρωση και την περιγραφή της εργασίας, από τον οργανισμό της Υπηρεσίας. Για τη συνδρομή ή μη της προϋπόθεσης αυτής αποφαινεται το οικείο Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Η καταβολή του επιδόματος ανατρέχει στο χρόνο κατάθεσης των σχετικών τίτλων στο αρμόδιο όργανο για την αναγνώριση ή συνάφεια τους»

14. Στο άρθρο 21 του ν. 2690/1999 «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις (Α`45) ορίζονται τα εξής:«1. Αρμόδιο για την ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης όργανο είναι εκείνο που την εξέδωσε ή που είναι αρμόδιο για την έκδοσή της. 2. Για την ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται για την έκδοση της πράξης, εκτός αν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη ύστερα από εκτίμηση πραγματικών περιστατικών.».

15. Στο άρθρο μόνο του α.ν. 261/1968 «Περί χρόνου ανακλήσεως παρανόμων Διοικητικών Πράξεων» (Α`12) ορίζονται τα εξής: «1. Ατομικαί διοικητικαί πράξεις, εκδοθείσαι κατά παράβασιν νόμου, ανακαλούνται υπό της Διοικήσεως ελευθέρως και άνευ οιασδήποτε δια το Δημόσιον συνεπειάς, εντός ευλόγου από της εκδόσεως αυτών χρόνου. Επιφυλασσομένων των ειδικώς, άλλως οριζουσών, διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, χρόνος, ήσων της 5ετίας τουλάχιστον από της εκδόσεως των κατά τα άνω ανακλητέων πράξεων, εν ουδεμιά περιπτώσει δύναται να θεωρηθή ως μη εύλογος προς ανάκλησιν, ανεξαρτήτως τυχόν κτήσεως υπό τρίτων βάσει αυτών οιασδήποτε δικαιώματος.».

16. Στα άρθρα 7 παρ. 1 περ. γ και ε` και 24 του ν. 4354/2015 «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων» (Α` 176/16.12.2015) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 7 - Πεδίο εφαρμογής

«1. Στις διατάξεις του παρόντος υπάγονται οι μόνιμοι και δόκιμοι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου

και ορισμένου χρόνου: α)...γ) των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ο.Κ.Α.)...ε) των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)».

Άρθρο 24 - Επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων

«Οφειλές υπαλλήλων ή λειτουργών των φορέων που υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος, από αχρεωστήτως καταβληθείσες αποδοχές ή αποζημιώσεις εν γένει, δύνανται να επιστρέφονται εφάπαξ χωρίς προσαυξήσεις, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 123 του ν. 4270/2014 (Α` 143). 2. Η επιστροφή του καθαρού ποσού συν την αναλογία του φόρου, που έλαβε ο υπάλληλος, δύναται να γίνεται και με παρακράτηση του ενός δεκάτου (1/10) των καθαρών μηνιαίων αποδοχών του...3. Σε περίπτωση άρνησης επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών της παραγράφου 1, καταλογίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του δημόσιου λογιστικού. Τυχόν έφεση κατά των σχετικών πράξεων καταλογισμού ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 80 του ν. 4129/2013 (Α` 52).».

17. Στο άρθρο 96 παρ.1 εδ.β του ν. 4270/2014 «Αρχές Δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α` 143), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 96

«Καταλογισμοί για μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με τίτλους πληρωμής - αρμόδια όργανα

1. Μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με οποιονδήποτε τίτλο πληρωμής καταλογίζονται:

α. ...

β. στον λαβόντα, εφόσον έχει συντελέσει υπαίτια στη μη νόμιμη πληρωμή και σε κάθε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής, ανεξάρτητα από υπαιτιότητα αυτού.

18. Στις διατάξεις των άρθρων 51 παρ.1, 51 Απαρ.1, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 1 ν.4670/2020, (Α 43) και 53 παρ.1 του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας»(Α`85) ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 51 Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης

1. Συνιστάται Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενο στο εξής «Ε.Φ.Κ.Α.», το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και έχει την έδρα του στην Αθήνα.

Άρθρο 51 Α

1. Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)» μετονομάζεται από την 1.3.2020 σε

«Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενος στο εξής «e-Ε.Φ.Κ.Α.». Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)», νοείται ο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.)»

Άρθρο 53

1.Ο e-Ε.Φ.Κ.Α. αποτελείται από, έναν (1) κλάδο κύριας ασφάλισης και λοιπών παροχών, στον οποίο εντάσσονται, σύμφωνα με τα ειδικώς οριζόμενα στο άρθρο 51 του παρόντος, οι παρακάτω φορείς, με τους κλάδους, τομείς και λογαριασμούς τους, πλην των αναφερόμενων στο Κεφάλαιο ΣΤ', ως εξής:

Α. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων - Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών (Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ.).»

Ερμηνεία και Εφαρμογή Διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, καθώς και των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

19. Με τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος καθορίζονται οι βασικές αρχές που διέπουν την παροχή της ανώτατης εκπαίδευσης, η οποία έχει ως αποστολή την προαγωγή και μετάδοση της επιστημονικής γνώσης με την έρευνα και διδασκαλία, καθώς και τα βασικά πλαίσια οργάνωσης και λειτουργίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τα οποία αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενα. Τα πλαίσια δε αυτά οριοθετούν τη δράση του κοινού νομοθέτη κατά τη ρύθμιση των σχετικών θεμάτων.(ΣΤΕ 3475/2017 μεταξύ πολλών) .

20. Οι μεταπτυχιακές σπουδές στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Ε.Ι.) οργανώθηκαν, κατά τον χρόνο που αφορά στο ερώτημα η κτήση του επίμαχου Πιστοποιητικού σπουδών, με τις διατάξεις των άρθρων 10-14 του ν. 2083/1992 (Α' 159). Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγεται, ότι τόσο ο συνταγματικός όσο και ο κοινός νομοθέτης επεφύλαξαν τη χορήγηση μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών στα Α.Ε.Ι., τα οποία λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, πλήρως αυτοδιοικούμενα και υπάγονται στην εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. Περαιτέρω, ο νομοθέτης θέλησε την ευθύνη για την οργάνωση και λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) να αναλάβουν τα Τμήματα εκείνα των Α.Ε.Ι., που καλύπτουν το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης και χορηγούν πτυχίο μετά την επιτυχή περάτωση προπτυχιακών σπουδών στο αντικείμενο που θεραπεύουν (ΣΤΕ 411/2008 σκ. 13). Τα Τμήματα αυτά είχαν τη

δυνατότητα να οργανώνουν Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών στο γνωστικό αντικείμενο της επιστήμης τους, με σκοπό την προαγωγή της γνώσης και την ανάπτυξη της έρευνας στα ειδικότερα πεδία της επιστήμης που θεραπεύουν, η επιτυχής, δε, περάτωση των μεταπτυχιακών σπουδών οδηγούσε στην απονομή μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης και διδακτορικού διπλώματος Τα Π.Μ.Σ., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 2083/1992, καταρτίζονταν από τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του οικείου Τμήματος και εγκρίνονταν από τη Σύγκλητο του οικείου Α.Ε.Ι. Η τελική έγκριση του Π.Μ.Σ. ανήκε στον Υπουργό Παιδείας, ο οποίος εξέδιδε απόφαση, που δημοσιευόταν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι διατάξεις του ν. 2083/1992 προέβλεπαν ως όργανα των Π.Μ.Σ., μεταξύ άλλων, τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.), η οποία ήταν αρμόδια για την απονομή του Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών, μετά από επιτυχή περάτωση των υποχρεώσεων φοίτησης, εξετάσεων και υποστήριξης της μεταπτυχιακής (διπλωματικής) εργασίας (άρθρο 12 παρ. 1 του ν. 2083/1992).

21. Αντίθετα προς τα ανωτέρω, στις αρμοδιότητες των Ακαδημαϊκών Ερευνητικών Ινστιτούτων, όπως είναι το Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, το οποίο λειτουργεί με τη μορφή ν.π.ι.δ. σύμφωνα με το π.δ. 269/1989, δεν περιλαμβάνονται η οργάνωση και λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών ούτε η χορήγηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης, γεγονός που προκύπτει τόσο από το περιεχόμενο των προαναφερόμενων διατάξεων όσο και από τον οριζόμενο σε αυτές σκοπό, που, μεταξύ άλλων, είναι η κατάρτιση και εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων στην περιοχή των επιστημονικών ενδιαφερόντων του (άρθρ. 10 παρ. 1 περ. α' ν. 1771/1988, άρθρ. 2 π.δ. 269/1989)(ad hoc ΝΣΚ 32/2021)

22. Περαιτέρω, από τις προαναφερθείσες διατάξεις του Ν. 2552/1997, που αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, συνάγεται ότι ο νομοθέτης, κινούμενος στο πλαίσιο νεότερων και διεθνώς εφαρμοζόμενων αντιλήψεων περί εκπαίδευσης, θέσπισε και νέους τρόπους παροχής ανώτατης εκπαίδευσης, διαφορετικούς από εκείνους που κατά παράδοση εφαρμόζουν τα ελληνικά Α.Ε.Ι. σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Η εκπαίδευση αυτή παρέχεται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση, ύστερα από επιτυχή συμμετοχή σε σχετικές εξετάσεις, τίτλου σπουδών, ο οποίος, αποτελεί πτυχίο Α.Ε.Ι. Εξάλλου, το οργανωτικό πλαίσιο που θεσπίζεται με τις διατάξεις αυτές, ιδίως ενόψει των απαιτούμενων προσόντων των διδασκόντων, της διάρκειας φοίτησης των σπουδαστών, του περιεχομένου των σπουδών και των εξετάσεων για την προαγωγή και την κτήση του πτυχίου, ανταποκρίνονται προς τις,

κατά το Σύνταγμα, ελάχιστες απαιτήσεις για τη λειτουργία ιδρύματος ανώτατης εκπαίδευσης (ΣΤΕ 1502/2019). Προς υλοποίηση της αποστολής του, η οποία συνίσταται στην εξ' αποστάσεως παροχή εκπαίδευσης με την ανάπτυξη και αξιοποίηση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού και μεθόδων διδασκαλίας, το ΕΑΠ μπορεί να οργανώνει προγράμματα με μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αυτοτελώς ή σε συνεργασία με άλλα ΑΕΙ της ημεδαπής (ή της αλλοδαπής) και για το σκοπό αυτό, κατά το άρθρο 5 παρ. 1 του ίδιου νόμου, παρέχει, προπτυχιακές, μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές (ΝΣΚ.122/2018). Στα πλαίσια δε αυτού του σκοπού, παρέχει επίσης, μεταξύ άλλων, πιστοποιητικά μεταπτυχιακής επιμόρφωσης και μεταπτυχιακά διπλώματα ειδίκευσης, πλην όμως, κατά την ρητή διατύπωση των παραγράφων 12 και 15 του άρθρου 5 του ίδιου νομοθετήματος διαφέρουν οι προϋποθέσεις απόκτησης μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης από εκείνες για την απόκτηση πιστοποιητικού μεταπτυχιακής επιμόρφωσης, ενώ εξάλλου, η παροχή πιστοποιητικού μεταπτυχιακής επιμόρφωσης προϋποθέτει την παρακολούθηση προγράμματος μεταπτυχιακής επιμόρφωσης συγκεκριμένης χρονικής διάρκειας, που ορίζεται με απόφαση της Συγκλήτου, και πάντως μικρότερης εκείνης που απαιτείται για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης.

23. Περαιτέρω, στις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3205/2003, προβλέπονται, μεταξύ άλλων, η χορήγηση, εκτός του βασικού μισθού του κάθε μισθολογικού κλιμακίου των σε αυτό υπαγόμενων υπαλλήλων, και του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών σε κατόχους, μεταξύ άλλων, μεταπτυχιακού διπλώματος ετήσιας τουλάχιστον φοίτησης, τίτλου, δηλαδή, που έχει χορηγηθεί με ξεχωριστές σπουδές και μόνον στην περίπτωση που το περιεχόμενο των μεταπτυχιακών σπουδών είναι συναφές με το αντικείμενο απασχόλησής των υπαλλήλων, όπως αυτό προκύπτει από την προκήρυξη της θέσης κατά την πλήρωσή της και την περιγραφή της εργασίας από τον Οργανισμό της υπηρεσίας (ΑΠ 840/2018, ΝΣΚ 189/2011). Αποκλειστικά αρμόδιο όργανο, για την κρίση περί της συνάφειας ή μη των μεταπτυχιακών σπουδών του υπαλλήλου με το αντικείμενο της απασχόλησής του, είναι, σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, το οικείο υπηρεσιακό συμβούλιο (ΝΣΚ 182/2011, 84/2012), αποφαινεται δε υποχρεωτικά (ΔΕΑ 760/2014), με αιτιολογημένη απόφασή του, δηλαδή με αξιολόγηση του περιεχομένου των σπουδών του ενδιαφερομένου σε σχέση με το αντικείμενο απασχόλησής (ad hoc ΝΣΚ 32/2021).

24. Η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει στη Διοίκηση την ανάκληση κάθε παράνομης διοικητικής πράξης, ενώ οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της

δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επιβάλλουν τη διατήρηση της ισχύος της ευμενούς για τον καλόπιστο διοικούμενο πράξης. Σύνθεση των εν λόγω, συνταγματικής αξίας, αρχών συνιστούν οι γενικές αρχές ανάκλησης των διοικητικών πράξεων, σύμφωνα με τις οποίες και οι ευμενείς διοικητικές πράξεις ανακαλούνται, αν είναι παράνομες μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την έκδοσή τους, υπό τον όρο της αιτιολόγησης της ενέργειας αυτής με αναφορά σε συγκεκριμένα περιστατικά η ύπαρξη ή η έλλειψη των οποίων, σε συνάρτηση με το ισχύον κατά την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης νομοθετικό καθεστώς, στοιχειοθετεί την διαπιστούμενη παρανομία και κατ' ακολουθίαν και τη συνδρομή του λόγου ανάκλησης. Τέτοια εξάλλου, νομική πλημμέλεια συνιστά και η πλάνη περί τα πράγματα, εφόσον η διαπίστωση ορισμένης κατάστασης ή η συνδρομή ή η έλλειψη ορισμένων πραγματικών περιστατικών αποτελούσε κατά νόμο προϋπόθεση έκδοσης της ανακαλούμενης πράξης ή νόμιμο στοιχείο κρίσης για τη διαμόρφωση του περιεχομένου της (Ε.Σπηλιωτόπουλου, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 1^{ος}, 14^η έκδοση, παρ.177, ΣτΕ 2412/2018, 1535/2017, ΝΣΚ 232/2019, 349/2011). Αντίθετα, μόνη η διαφορετική εκτίμηση των αυτών πραγματικών περιστατικών, τα οποία το οικείο διοικητικό όργανο έλαβε υπόψη κατά την έκδοση της πράξης, δεν συνιστά κατ' αρχήν νόμιμο λόγο ανάκλησης (ΣτΕ 2412/2018, 3578/2014). Κατ'εξαίρεση, η διοικητική πράξη μπορεί να ανακληθεί για τον λόγο ότι εκτιμώνται ήδη διαφορετικά τα αυτά περιστατικά εφόσον συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος (ΣτΕ 3578/2014, 1712/2002, 4284/1999, 975/1996 κ.ά.)

25. Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου Μόνου του α.ν. 261/1968, ανάκληση της παράνομης διοικητικής πράξης σε χρόνο μικρότερο της 5ετίας από την έκδοσή της θεωρείται πάντοτε ότι γίνεται εντός ευλόγου χρόνου, ανεξάρτητα αν από τις πράξεις αυτές έχουν απορρεύσει δικαιώματα των διοικουμένων (ΣτΕ 1397/2019, 2412/2018 κ.α.) και μάλιστα χωρίς να είναι αναγκαία εκ μέρους της διοίκησης η εξέταση στοιχείων όπως η καλή πίστη ή τα δικαιώματα του διοικουμένου, ενώ δεν απαιτείται για τη νομική θεμελίωση της ανακλητικής απόφασης η συνδρομή λόγων δημοσίου συμφέροντος, δημόσιας τάξης, απατηλής ενέργειας εκ μέρους του διοικουμένου κλπ. (ΣτΕ 1931/2015, 4225/2013, 653/2011). Δεν ορίζει όμως η διάταξη αυτή ότι μετά την πάροδο της 5ετίας η ανάκληση γίνεται πέραν του ευλόγου χρόνου και επομένως απαγορεύεται, το ζήτημα, δε, αν η πάροδος χρόνου μεγαλύτερου της 5ετίας υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο της διάταξης κρίνεται από τη Διοίκηση (ΝΣΚ 32/2021) κατά περίπτωση και τελικά από τα δικαστήρια, βάσει των αρχών που διέπουν την ανάκληση των διοικητικών πράξεων

(ad hoc ΝΣΚ 232/2019 με περαιτέρω εκτενή αναφορά στη νομολογία, ενδεικ. ΣΤΕ 2756/2015, 3904/2014).

26. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές δεν επιτρέπεται στη Διοίκηση να ανακαλεί διοικητική πράξη, έστω και παράνομη, μετά την πάροδο ευλόγου, ενόψει των συγκεκριμένων εκάστοτε συνθηκών, χρόνου από της εκδόσεώς της, εφόσον έχει δημιουργηθεί καλοπίστως υπέρ του διοικουμένου πραγματική κατάσταση, δεκτική περαιτέρω εννόμου προστασίας. Πλην, όμως, κατά τις αυτές αρχές, ανάκληση παράνομης διοικητικής πράξης είναι επιτρεπτή, χωρίς χρονικό περιορισμό, όταν κατά την ειδικώς αιτιολογημένη κρίση της αρμόδιας αρχής (βλ. ΣΤΕ 490/1979 , 1988/1983 , 1093/1991 1335/1991 , 60/1997 , 3569/1998 , 1569/2001), - η οποία μπορεί να συμπληρώνεται και από τα στοιχεία του φακέλου (Ολ.ΣΤΕ 2233/1977, ΣΤΕ 3578/2014) δεδομένου ότι ελέγχεται από τα δικαστήρια κατά πόσον τα συγκεκριμένα περιστατικά θεμελιώνουν την κρίση αυτή (ΝΣΚ 349/2011, πρβλ. και Ελ.Συν 1135/2019 παρ. Β) -, τούτο επιβάλλουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή δημόσιας τάξης (Ολ.ΣΤΕ 2403/1997, 3578/2014, 3906/2008, 227/2006, κ.ά.), όταν η έκδοση της ανακαλούμενης πράξης οφείλεται σε δόλια ενέργεια του διοικουμένου (ΣΤΕ 3357/2017, 3593/2014, 3578/2014, 2616/2012, 1211/2011), ή η ανάκληση απαγγέλλεται προς συμμόρφωση σε ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ 580-584/2016, 4925/2014, 3951/2002, 1504/2001, Ν.Σ.Κ. 200/2017, 98/2010, 8/2011, 493/2012, και Επ.Σπηλιωτόπουλο, όπ.αν.παρ.178), ενώ συγχρόνως, ενόψει των συνταγματικών αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της αναλογικότητας, απαιτείται να εκτιμώνται οι συνέπειες της ανάκλησης, ως μέτρου επέμβασης στη νομική και πραγματική κατάσταση του έστω υπαιτίως ενεργήσαντος διοικουμένου και να διαπιστώνεται αν έχει τηρηθεί δίκαιη ισορροπία μεταξύ του σκοπού δημοσίου συμφέροντος που υπηρετείται με την ανάκληση και της προστασίας της αξιοπρέπειας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου (Ελ.Συν Τμ.ΙΙ 494/2019 παρ. VI Α, 1135/2019). Στην περίπτωση της ανάκλησης διοικητικών πράξεων για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αυτή μπορεί να γίνει ακόμη και όταν έχει μεσολαβήσει πολύ μακρύ χρονικό διάστημα από την έκδοσή τους [(ΣΤΕ 2708/1977, 1974/1974, 2190/1978, 1061/1982, Χ. Δετσαρίδης «Η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της καλής πίστης στο διοικητικό δίκαιο», 2003, σελ.96-100), ΝΣΚ 232/2019].

27. Η ανάκληση των παράνομων διοικητικών πράξεων κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου έχει αναδρομική ισχύ, αποκαθιστώντας τη νομική κατάσταση που ίσχυε πριν την έκδοσή της και αίροντας όλες τις έννομες συνέπειες που απορρέουν

από την έκδοση των πράξεων αυτών, οδηγεί κατ'αρχήν σε άρση και όλων των ωφελειών, που έχει αντλήσει ο υπάλληλος από τη δημοσιονομική σχέση, μεταξύ των οποίων και των περιουσιακών (όπως αφενός οι μισθολογικές αποδοχές, τις οποίες οφείλει να επιστρέψει, στον βαθμό που δεν είχε νόμιμο δικαίωμα προς απόληψη αυτών, κατ' άρθρο 96 παρ. 1β του ν. 4270/2014 (Ολ.Ε.Σ 1820/2021 σκ.15, ΣτΕ 1931/2015, 3667/1993, ΣτΕ Ολομ 2906/2000, ΝΣΚ 249/2015, 335/2013, 122/2012, Ε.Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, 14η έκδ. τ.Ι, παρ. 181). Ειδικά, όμως, προκειμένου περί παράνομων διοικητικών πράξεων, με τις οποίες ή βάσει των οποίων είχαν χορηγηθεί περιοδικές παροχές (λ.χ. αποδοχές, στις οποίες συμπεριλαμβάνεται ο βασικός μισθός, τα επιδόματα και οι παροχές του άρθρου 8 του ν. 3205/2003, Ε.Σ. ΤΜΗΜΑ Ι 4206/2015 σκ.3,4), η ανάκληση ενεργεί για το μέλλον και αποκλείεται η αναζήτηση των παροχών που έχουν εισπραχθεί από τους διοικούμενους καλοπίστως μετά την πάροδο ικανού χρόνου από την εισπραχή τους, εάν εκείνος που τις εισέπραξε καλόπιστα, αποδείξει ότι η επιστροφή τους θα έχει απρόβλεπτες και δυσμενείς συνέπειες για τη διαβίωσή του (Επ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ. Ι, εκδ. 15η, παρ. 181, σελ. 171, πρβλ. ΣτΕ 2721/2009, 3778/2006, 44/2004, 984/1998, ΝΣΚ 350/2014 παρ. ΙΙΙ.3, 335/2013 παρ. ΙΙΙ.Γ.1, 347/2002 παρ. ΙΙΙ.Β.2). Ωστόσο, και στην περίπτωση αυτήν η ανάκληση ενεργεί αναδρομικά, εάν ο διοικούμενος είχε δόλο, οπότε η αναζήτηση των ποσών που καταβλήθηκαν είναι θεμιτή (Επαμ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου τ. Ι, εκδ. 15η, παρ. 181, σελ. 171, με αναφορά στην ΣτΕ 3117/1964).

Κατά πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (1800/2017, 239/2017, 7581/2015, Ολομ1246/2014, 4324/2013 κ.α.) γίνεται δεκτό ότι η αναζήτηση και η επιστροφή χρηματικών ποσών που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως για αποδοχές ή συντάξεις, αντίκειται στις αρχές της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, όταν: α) κρίνεται, μετά από εκτίμηση των συγκεκριμένων σε κάθε περίπτωση συνθηκών και της συμπεριφοράς των αρμοδίων κρατικών οργάνων, ότι δημιουργήθηκε σε εκείνον που εισέπραξε τα ποσά, σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ήταν δικαιούχος των ποσών αυτών και συνεπώς καλοπίστως τα εισέπραξε και β) προκύπτει από την εκτίμηση των στοιχείων της προσωπικής, οικογενειακής και περιουσιακής κατάστασης του υποχρέου προς επιστροφή των ποσών αυτών, ότι η αναζήτηση και η επιστροφή των εισπραχθέντων ποσών μετά πάροδο μακρού χρόνου, θα δημιουργήσει σε αυτόν σοβαρές και απρόβλεπτες οικονομικές δυσχέρειες, οι οποίες θα έχουν άμεση δυσμενή επίδραση στα μέσα διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς

του. Επομένως όταν συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις αυτές, τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά αποδοχών ή συντάξεων δεν αναζητούνται ή αναζητούνται εν μέρει, εφόσον η οικονομική κατάσταση του υποχρέου επιτρέπει την επιστροφή μέρους αυτών (βλ. και ΣτΕ 2646/2014 σκ.21η, 1316/2014 σκ.4η, 995/1998 σκ. 9η, Ολομ.ΝΣΚ 56/2017 παρ. 26, ΝΣΚ 304/2017 παρ. 14).

28. Η Διοίκηση κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου και κατά πάγια νομολογία έχει διακριτική ευχέρεια και όχι υποχρέωση να ανακαλέσει τις παράνομες ή πλημμελείς ευμενείς διοικητικές πράξεις, εκτός εάν προκύπτει σχετική υποχρέωση ανάκλησης (ΣτΕ 895/2002, ΝΣΚ 122/2012, 107/2011). Υποχρέωση ανάκλησης συντρέχει, κατά κανόνα, όταν αυτό επιβάλλεται με ρητή διάταξη νόμου (ΣτΕ 3824/2008) ή σαφώς προκύπτει από το σκοπό και το περιεχόμενο των σχετικών διατάξεων του νόμου (Επ. Σπηλιωτόπουλου όπ.αν. παρ.179, ΝΣΚ 44/2020, ΣτΕ 952/1988, 1836/1978). Το τελευταίο ισχύει και όταν οι διατάξεις αυτές επιφυλάσσουν ορισμένο δικαίωμα σε συγκεκριμένο μόνο πρόσωπο και με τη διοικητική πράξη το δικαίωμα αυτό απονέμεται σε μη δικαιούμενο πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή υπάρχει υποχρέωση ανάκλησης της παράνομης διοικητικής πράξης, διότι διαφορετικά δεν προστατεύεται το αναγνωριζόμενο από το νόμο ως δικαιούμενο πρόσωπο (ΝΣΚ 55/2017, σκ. 6).

Έχει κριθεί νομολογιακά, ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας χορήγησης επιδόματος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών καθώς και βαθμολογικής και μισθολογικής κατάταξης υπαλλήλου, κατόχου του τίτλου αυτού, η Διοίκηση υποχρεούται να αποφασίζει, βάσει συγκεκριμένων, κατά νόμο οριζομένων, στοιχείων, ενεργούσα, ως εκ τούτου, κατά δεσμία αρμοδιότητα (ΝΣΚ 32/2021σκ.23,ΔΕΑ 3148/2015).

29. Επίσης, κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου αλλά και σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 21 ν. 2690/1999 (Κ.Δοικ.Διαδ.), η αρμοδιότητα για την ανάκληση διοικητικής πράξης ανήκει στο διοικητικό όργανο που την εξέδωσε ή αυτό που κατά το χρόνο της ανάκλησης είναι αρμόδιο για την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης (Ολ.ΣτΕ1582/2010, ΣτΕ4797/2012, 23/2008,).

Εξάλλου, για την ανάκληση διοικητικής πράξης για λόγους νομιμότητας (ιδίως δε, λόγω έλλειψης νόμιμης προϋπόθεσης έκδοσής της) δεν είναι ανάγκη να τηρηθεί η διαδικασία έκδοσης της ανακαλούμενης πράξης (ΝΣΚ 44/2020, ΣτΕ920/2017,895/2002), εκτός εάν η ανάκληση στηρίζεται σε ουσιαστική εκτίμηση πραγματικών περιστατικών (Επ.Σπηλιωτόπουλου όπ.αν. παρ.180), άλλως (κατά Α.Τάχο, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 9^η έκδοση, παρ.123.4) όταν η ανάκληση γίνεται ένεκα πραγματικής πλάνης, η οποία προκύπτει από νέα στοιχεία που δεν υπήρχαν

όταν εκδόθηκε η ανακαλούμενη, ή η ανάκληση στηρίζεται σε απατηλή ενέργεια του διοικουμένου, στην τελευταία αυτή περίπτωση επιβάλλεται και η κλήση του ενδιαφερομένου σε προηγούμενη ακρόαση (ΣΤΕ 1850/1992, πρβλ και ΔΕΑ 2707/2014 Ακυρ.).

30. Από τα προαναφερόμενα και εκτιθέμενα στο έγγραφο του ερωτήματος πραγματικά περιστατικά προκύπτει ότι 1. Με την υπ' αριθ. Μ22/56/21.6.2004 απόφαση του Γενικού Διευθυντή Διοικητικών Υπηρεσιών, κατόπιν της υπ' αριθ. 223/32^η συν/17.6.2004 απόφασης του Α' Υπηρεσιακού Συμβουλίου Υπαλλήλων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, χορηγήθηκε στην Μ.Μ. το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών από 30.1.2004, ημερομηνία κατάθεσης αίτησης και ταυτόχρονης συνυποβολής του από 30.10.2000 πιστοποιητικού παρακολούθησης του Μεταπτυχιακού Κύκλου Σπουδών του Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Β' Ευρωπαϊκή Έδρα Jean Monnet, με τίτλο «Ευρωπαϊκή Ένωση και Αναπτυσσόμενες Χώρες». 2. Με την Μ22/49/07.04.2004 απόφαση του Γενικού Διευθυντή Διοικητικών Υπηρεσιών, κατόπιν της υπ' αριθ. 138/18η συν./2.4.2004 απόφασης του Α' Υπηρεσιακού Συμβουλίου Υπαλλήλων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, χορηγήθηκε στην Ε.Γ. το επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών από 24.11.2003, ημερομηνία κατάθεσης αίτησης και ταυτόχρονης συνυποβολής του από 3.9.2003 πιστοποιητικού μεταπτυχιακής επιμόρφωσης του μεταπτυχιακού προγράμματος στη Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Και στις δύο περιπτώσεις, το οικείο υπηρεσιακό συμβούλιο αρκέστηκε στην εισήγηση της υπηρεσίας και αποφάνθηκε για τη συνάφεια των εν λόγω πιστοποιητικών (παρακολούθησης και μεταπτυχιακής επιμόρφωσης), εκλαμβάνοντας αυτά ως αναγνωρισμένα μεταπτυχιακά διπλώματα. Στην περίπτωση της Ε.Γ περιήλθε σε γνώση του το με αριθ. πρωτ. Β1/4598/24.1.2002 έγγραφο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με το οποίο πληροφορούσε ότι το ΕΑΠ χορηγεί ισότιμους τίτλους με τους αντιστοίχως απονεμόμενους από τα υπόλοιπα Πανεπιστήμια, αλλά δεν συνεισέφερε τίποτα επί του κύρους του εξεταζόμενου τίτλου. Αυτόθροος συνέπεια της ανωτέρω αναγνώρισης ήταν να απολαύσουν αμφότερες οι δύο υπάλληλοι ειδικής μισθολογικής και βαθμολογικής εξέλιξης σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων 4024/2011, 4354/2015 και 4369/2016. Και είναι μιν αληθές, ότι τα ανωτέρω πιστοποιητικά, στα πλαίσια του αυτεπάγγελτου ελέγχου γνησιότητας, ελέγχθηκαν και βρέθηκαν νόμιμα (γνήσια), όπως ορθά διέλαβε και η 105/2018 ατομική γνωμοδότηση, πλην όμως και στα δύο ελλείπει το νόμιμο στοιχείο της υπόστασής

τους, αφού κατά τα ανωτέρω εκτιθέμενα, δεν αποτελούν μεταπτυχιακά διπλώματα σε επίπεδο masters.

Επομένως και οι δύο αποφάσεις του Α΄Υπηρεσιακού Συμβουλίου υπαλλήλων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, οι οποίες εκδόθηκαν κατά πλάνη περί τα πράγματα, αφού ελλείπει η νόμιμη προϋπόθεση της έκδοσής τους, είναι πλημμελείς. Κατά συνέπεια, πλημμελείς είναι και όλες οι μεταγενέστερες διοικητικές πράξεις που εκδόθηκαν με έρεισμα τις ανωτέρω αποφάσεις, δηλαδή όλες οι αποφάσεις που άπτονται της μισθολογικής και βαθμολογικής τους εξέλιξης.

31. Επί του ζητήματος της αρμοδιότητας της Διοίκησης, δέσμιας ή μη, να ανακαλέσει τις εν λόγω παράνομες διοικητικές πράξεις, διατυπώθηκαν, κατά την ενώπιον του Τμήματος συζήτηση, δύο γνώμες:

Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τη γνώμη του Προέδρου του Τμήματος, Γεωργίου Κανελλόπουλου, Αντιπροέδρου του Ν.Σ.Κ. και των Νομικών Συμβούλων Πέτρου Κωνσταντινόπουλου, Βασιλείου Κορκίζογλου, Χαράλαμπου Μπρισκόλα, Νικολάου Καραγιώργη, Κωνσταντίνου Ζαμπάρα, Μιχαήλ Τζουβάρα και Ελένης Λευθεριώτου (ψήφοι 8), με την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Σταυρούλα Καλαμπαλίκη, Πάρεδρος του Ν.Σ.Κ.(γνώμη χωρίς ψήφο), με βάση τις προεκετεθείσες παραδοχές και ιδίως ότι τόσο για τη χορήγηση του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών (άρθρο 8 παρ. Α1 ν.3205/2003) όσο και για τη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη του υπαλλήλου (ν.4024/2011, 4354/2015 και 4369/2016), που διαθέτει μεταπτυχιακό τίτλο, η Διοίκηση υποχρεούται να αποφασίζει βάσει συγκεκριμένων, κατά νόμο οριζομένων, στοιχείων, ενεργούσα κατά δέσμια αρμοδιότητα, προκειμένου τα δικαιώματα που επιφυλάσσουν οι κείμενες διατάξεις να απονεμηθούν σε δικαιούμενο από το νόμο πρόσωπο (κάτοχο μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών) και όχι σε πρόσωπο, που δεν πληροί τις παραπάνω προϋποθέσεις (ΔΕΑ 3148/2015), όπως συμβαίνει στην εξεταζόμενη περίπτωση. Επομένως, υφίσταται υποχρέωση της Διοίκησης και συγκεκριμένα του υπηρεσιακού συμβουλίου να ανακαλέσει τις αποφάσεις του, οι οποίες εκδόθηκαν χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις, καθόσον με την υποχρεωτική ανάκληση προστατεύεται το, κατά τις ανωτέρω διατάξεις, αποκλειστικό δικαίωμα χορήγησης επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών και βαθμολογικής και μισθολογικής εξέλιξης σε κάτοχο μεταπτυχιακού τίτλου ειδίκευσης, καθώς η εν λόγω ιδιότητα δεν συντρέχει στο πρόσωπο των Μ.Μ και Ε.Γ.. Κατόπιν τούτου, επιβάλλεται στο υπηρεσιακό συμβούλιο αφού λάβει υπόψη τα ανωτέρω εκτιθέμενα (σκ.4), να ανακαλέσει τις μη νόμιμες αποφάσεις του, καθώς οι προαναφερόμενες υπάλληλοι

δεν μπορούν να συνεχίσουν να απολαμβάνουν προνόμια, που ο νόμος απονέμει μόνο σε κατόχους Μ.Δ.Ε., δυνάμει ενός τίτλου που δεν αποτελεί μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) σε επίπεδο masters, όπως απαιτείται από τις προαναφερόμενες νομοθετικές διατάξεις. Τούτο δε, καθόσον από τη διατήρηση της παράνομης αυτής κατάστασης, προκαλείται ρήγμα στις αρχές της αξιοκρατίας, της ισότητας και της ομαλής υπηρεσιακής εξέλιξης των διοικητικών υπαλλήλων, σε καταστάσεις δηλονότι που συνάπτονται άμεσα προς την ομαλή λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας και την αξιοπιστία της Διοίκησης στα όμματα των διοικουμένων, εν τέλει δε, αντίκειται η διατήρηση της παράνομης αυτής κατάστασης στο δημόσιο συμφέρον (Ολ.ΝΣΚ 280/2016 σκ.9,12).. Επίσης, προκαλείται οικονομική ζημία στην υπηρεσία που μισθοδοτεί τις εν λόγω υπαλλήλους, χωρίς να παραγνωρίζεται και η προαναφερθείσα παραβίαση της αρχής της ισότητας, αφού οι ανωτέρω υπάλληλοι του ερωτήματος, θα απολάμβαναν την ίδια μεταχείριση με τους υπαλλήλους που κατέχουν Μ.Δ.Ε. και που αντιμετωπίζονται ειδικά από το νόμο, στο πλαίσιο της μισθολογικής πολιτικής και της πολιτικής διοίκησης ανθρωπίνου δυναμικού (σύστημα σταδιοδρομίας - βαθμολόγιο - σύστημα επιλογής Προϊσταμένων)

Συνακόλουθα, καθίστανται ανακλητές, από το όργανο που τις εξέδωσε, και όλες οι διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδόθηκαν στη συνέχεια και αφορούσαν τόσο στη χορήγηση του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών όσο και στη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη των υπαλλήλων εφόσον δε, συντρέχει περίπτωση, πρέπει να ακολουθήσει τυχόν επανακατάταξή τους στο σωστό μισθολογικό κλιμάκιο (ΝΣΚ 249/15 σκ.Υ).

Περαιτέρω, για τη νομιμότητα, της ανάκλησης των ανωτέρω παράνομων ευμενών διοικητικών πράξεων και δεδομένου ότι έχει παρέλθει πενταετία από την έκδοση τόσο των αποφάσεων του Α΄ υπηρεσιακού συμβουλίου των Υπαλλήλων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ καθώς και των υπόλοιπων πράξεων, που αφορούν τη χορήγηση μεταπτυχιακού επιδόματος και βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη των εν λόγω υπαλλήλων, απαιτείται, επιπρόσθετα, σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτεθέντα, να εκφέρει η Διοίκηση (υπηρεσιακό συμβούλιο) ειδικά αιτιολογημένη κρίση (ΝΣΚ 32/2021,239/2019) ως προς τη συνδρομή των λόγων δημοσίου συμφέροντος (που στην προκειμένη περίπτωση συντρέχει ενόψει του προαναφερόμενου ιστορικού), οι οποίοι επιβάλλουν την χωρίς χρονικό περιορισμό ανάκληση των παράνομων διοικητικών πράξεων, λαμβανομένου υπόψη ότι οι διοικητικές πράξεις που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων, συνάπτονται αμέσως προς την ομαλή λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας, η έκδοση, δε,

ανακλητικών πράξεων αποβλέπει σαφώς στην υπηρετήση του δημοσίου συμφέροντος (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 1253/2006) και ως εκ τούτου, ασκείται κατά δεσμία αρμοδιότητα (πρβλ. ΟΛΝΣΚ 280/2016, σκ 9), ή και λόγω δόλιας συμπεριφοράς των υπαλλήλων (μετά από διερεύνηση της Διοίκησης) εφόσον τούτοι συντρέχουν. Στην τελευταία αυτή περίπτωση θα απαιτηθεί η προηγούμενη ακρόαση των υπαλλήλων.

Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τους Νομικούς Συμβούλους Ασημίνα Ροδοκάλη, Διονύσιο Χειμώνα, Αντώνιο Παπαγεωργίου και Παναγιώτη Πανάγο (ψηφοί 4), η νομολογία (Ολ.ΣτΕ 1748/2016 σκ.8, Ολ.ΣτΕ 151/2005, ΝΣΚ 66/2021) και μεγάλο μέρος της θεωρίας δέχεται ότι η Διοίκηση έχει κατά κανόνα διακριτική ευχέρεια και όχι υποχρέωση για την άσκηση της ανακλητικής αρμοδιότητάς της, στις περιπτώσεις που έχουν εκδοθεί από αυτή μη νόμιμες διοικητικές πράξεις. Κατ' εξαίρεση υφίσταται υποχρέωση ανάκλησης στις περιπτώσεις (ενδεικτικά) α) που η υποχρέωση προκύπτει από το νόμο, β) πράξεων που ερείδονται σε άλλες ήδη ακυρωθείσες ή ένεκα της ανάγκης συμμορφώσεως σε μια δικαστική απόφαση, γ) υποχρέωση ανάκλησης- επανεξέτασης πράξεων ομοίων με την ακυρωθείσα ένεκα διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητας ή πράξεων ερειδομένων σε παράνομη κανονιστική (βλ. Β.Γκέρτσου-Ε.Πρεβεδούρου-Δ.Πυργάκη «Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας, ερμηνεία κατ' άρθρο» υπό το άρθρο 21 Κ.Δ.Διαδ., άρ. 52 επ.,σελίδα 708 επ.,ΝΣΚ 66/2021). Ως προς την ανάκληση παράνομων ευμενών πράξεων σημειώνεται ότι έχει κριθεί ότι η αρχή της νομιμότητας επιβάλλει κατ' αρχήν στη Διοίκηση την ανάκληση παράνομης διοικητικής πράξης, όπως μεταξύ άλλων, στην περίπτωση που διαπιστωθεί ότι δεν συντρέχουν οι απαιτούμενες για την έκδοση της πράξης νόμιμες προϋποθέσεις, ενώ η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απαιτεί τη διατήρηση της ισχύος των ευμενών για τον καλόπιστο διοικούμενο πράξεων (ΝΣΚ 66/2021).

Σύνθεση των αρχών αυτών συνιστούν οι γενικές αρχές ανάκλησης των διοικητικών πράξεων, σύμφωνα με τις οποίες και οι ευμενείς διοικητικές πράξεις ανακαλούνται αν είναι παράνομες, μέσα σε εύλογο χρόνο από την έκδοσή τους, ενώ επιτρέπεται η ανάκλησή τους και μετά την παρέλευση ευλόγου χρόνου και χωρίς χρονικό περιορισμό (ΣτΕ 2695/2012 σκ.5) για λόγους δημοσίου συμφέροντος (ΣτΕ 6/2021 όπου και περαιτέρω παραπομπές στη νομολογία του ΣτΕ, 375/2019 σκ.8, ΣτΕ 2412/2018 σκ.6,1837/2017, 2756/2015, 2616/2012, 4026/2008 σκ.10, 3557/2007 σκ.9, 227/2006 σκ.7, 3047/2002, ΟλΣτΕ 2403/1997 σκ.16, ΝΣΚ 66/2021, 75/2021,147/2021). Αν η Διοίκηση προβεί στην ανάκληση, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση με αναφορά σε συγκεκριμένα περιστατικά ή στοιχεία, η ύπαρξη ή η

έλλειψη των οποίων στη συγκεκριμένη περίπτωση σε συνάρτηση με το ισχύον κατά την έκδοση της ανακαλουμένης νομοθετικό καθεστώς, θεμελιώνει τη διαπιστούμενη παρανομία και κατ' ακολουθίαν, τη συνδρομή νόμιμου λόγου ανάκλησης. Ειδικότερα δε, αν συντρέχουν λόγοι επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος, που δικαιολογούν την ανάκληση, πρέπει να τους αναφέρει ρητώς (ΝΣΚ 147/2021, 197/2018, ΣτΕ 227/2006 όπου και περαιτέρω παραπομπές στη νομολογία του ΣτΕ).

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η απάντηση που αρμόζει στο ερώτημα, είναι ότι η Διοίκηση έχει κατά κανόνα διακριτική ευχέρεια ανάκλησης των παράνομων διοικητικών πράξεων του Α΄ Υπηρεσιακού Συμβουλίου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και των εν συνεχεία εκδοθεισών και αφοροσών στη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη των υπαλλήλων Μ.Μ. και Ε.Γ. που είχαν ως έρεισμα τις προηγούμενες αποφάσεις του Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Κατά την άσκηση αυτής της ευχέρειας στην περίπτωση της ανάκλησης αυτών των παρανόμων ευμενών διοικητικών πράξεων, πρέπει να αναφέρει ρητώς τους λόγους επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος, που δικαιολογούν την ανάκληση, δύναται δε να σταθμίσει και να συνεκτιμήσει τις δυσμενείς για τις ανωτέρω υπαλλήλους έννομες συνέπειες, αν αυτές είναι καλόπιστες.

32. Όσον αφορά όμως το ζήτημα της αναζήτησης ως αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, μετά την ανάκληση των ανωτέρω πράξεων και του ενδεχόμενου καταλογισμού αυτών εις βάρος των Μ.Μ. και Ε.Γ., το Τμήμα ομόφωνα τάχθηκε υπέρ του ότι, η ανάκληση των παράνομων διοικητικών πράξεων θα πρέπει να ενεργήσει για το μέλλον και όλες οι οικονομικές συνέπειες της ανάκλησης να επέλθουν στο μέλλον και τούτο διότι:

Με τη συνταγματική αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και τη συγγενή προς αυτή νομολογιακά διαπλασθείσα αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, τίθενται περιορισμοί, μεταξύ άλλων και στην επέμβαση της Διοίκησης στην περιουσιακή σφαίρα των διοικουμένων. Ειδικότερα, η αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης δεν απαγορεύει κατ' αρχήν επανορθωτική επέμβαση των κρατικών οργάνων για την άρση των σφαλμάτων κατά την πληρωμή αμοιβών ή άλλων παροχών, σκοπός που υπηρετείται από τις διατάξεις περί καταλογισμού σε βάρος των αχρεωστήτως λαβόντων. Η επέμβαση όμως της Διοίκησης, ειδικά όταν αυτή επιχειρείται σε αποδοχές ή παροχές, που έχουν καταβληθεί στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης και αποτελούν περιουσιακό δικαίωμα, πρέπει να είναι έγκαιρη, προσήκουσα και συνεπής και να μην επιβάλλει στα πρόσωπα αυτά δυσανάλογο βάρος, όπως ιδίως όταν μετά την πάροδο ευλόγου χρόνου, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών κάθε

περίπτωσης, καλούνται να επιστρέψουν τα καλοπίστως ληφθέντα από αυτούς ποσά. Η αναζήτηση δε των ανωτέρω παροχών επιτρέπεται μόνον εφόσον κριθεί ότι αυτός που έχει εισπράξει τα αναζητούμενα ποσά δεν ήταν καλόπιστος κατά την είσπραξή τους (Ολ.ΕΣ 287/2017 σκ.24)

Επομένως, κατά την επέμβαση αυτή ιδιαίτερη βαρύνουσα σημασία έχει α) η υποκειμενική συμπεριφορά του θιγόμενου, ήτοι εάν αυτός ήταν καλόπιστος και δεν συνετέλεσε με δικές του ενέργειες καθ'οιονδήποτε τρόπο στην έκδοση ευνοϊκής γι' αυτόν πράξης ή αντίθετα εάν αυτός, εκμεταλλευόμενος αδυναμίες ή κενά του συστήματος επεδίωξε ή/και πέτυχε την έκδοση ευμενών για τον ίδιο πράξεων οι οποίες δεν θα εκδίδονταν, εάν δεν είχαν μεσολαβήσει οι δικές του ενέργειες και β) η αρχή της καλής διακυβέρνησης σύμφωνα με την οποία η διοίκηση οφείλει να ενεργεί σε εύλογο χρόνο, με τον ενδεδειγμένο τρόπο και με συνέπεια (Ολ.ΕΣ1820/2021).

Εξάλλου, η Διοίκηση οφείλει να αναλαμβάνει τον κίνδυνο των σφαλμάτων των οργάνων της (αρχή του estoppel), τυχόν δε επίρριψη του βάρους στους καλόπιστους λαβόντες τις παροχές, οι οποίοι σχημάτισαν για μεγάλο χρονικό διάστημα δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ήταν δικαιούχοι των παροχών αυτών, διαταράσσει άνευ ετέρου τη δίκαιη ισορροπία μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού και της προστασίας της περιουσίας των προσώπων αυτών (Ολ.ΕΣ 287/2017 σκ.24).

Επομένως, τα ανωτέρω ισχύουν με την προϋπόθεση της έλλειψης δόλου στο πρόσωπο των δύο υπαλλήλων, πράγμα που είναι επί της ουσίας διερευνητέο από την Διοίκηση και αφού ληφθούν υπόψη ο διαδραμών, στην προκειμένη περίπτωση, χρόνος από της έναρξης καταβολής του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών (18 έτη), το γεγονός ότι η Διοίκηση μετά την αποδοχή της υπ'αριθ. 105/2018 Ατομικής Γνωμοδότησης και των συνεπειά αυτής αποτελεσμάτων της, δεν μπορούσε να αποστεί από αυτήν, καθώς τέλος και το γεγονός ότι, από τα στοιχεία του πραγματικού δεν προέκυψε με ασφάλεια, εάν η Διοίκηση κατέβαλε κάθε ενδελεχή προσπάθεια να διερευνήσει το κύρος των προσκομιζόμενων πιστοποιητικών (με σχετική βεβαίωση από το αρμόδιο Τμήμα του Παντείου Πανεπιστημίου και του ΕΑΠ) προτού προβεί το υπηρεσιακό συμβούλιο στην αναγνώριση της συνάφειας αυτών και στην επακόλουθη χορήγηση των εκ των κείμενων διατάξεων προνομίων, απεναντίας οι σχετικές βεβαιώσεις περί του κύρους των τίτλων, περιήλθαν σε πολύ μεταγενέστερο χρόνο σε γνώση της Διοίκησης, ήτοι το 2016.

Απάντηση

33. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΣΤ' Τμήμα) γνωμοδοτεί ως εξής:

Κατά πλειοψηφία, ότι επιβάλλεται στη Διοίκηση να ανακαλέσει δια του αρμόδιου οργάνου της, τις αποφάσεις με αριθ. 223/32¹ συν./17.6.2004 και 138/18¹ συν./2.4.2004 του Α' Υπηρεσιακού Συμβουλίου υπαλλήλων ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, ως μη σύννομες, για το λόγο ότι εκδόθηκαν χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προς τούτο προϋποθέσεις. Ακολούθως καθίστανται ανακλητέες, από το όργανο που τις εξέδωσε, και όλες οι διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδόθηκαν στη συνέχεια και αφορούσαν τόσο στη χορήγηση του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών όσο και στη βαθμολογική και μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη των υπαλλήλων, εφόσον δε, συντρέχει περίπτωση, πρέπει να ακολουθήσει τυχόν επανακατάταξή τους στο σωστό μισθολογικό κλιμάκιο. Για τη νομική θεμελίωση της ανάκλησης, η οποία ανάγεται σε χρόνο πέραν της πενταετίας, απαιτείται ειδική αιτιολόγηση με επίκληση λόγων δημοσίου συμφέροντος ή και δόλιας συμπεριφοράς των διοικουμένων εφόσον η τελευταία συντρέχει. Προηγούμενη ακρόαση των υπαλλήλων θα απαιτηθεί μόνο σε περίπτωση συνδρομής δόλου.

Ομόφωνα, ότι όσον αφορά την αναζήτηση των ως αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών μετά την ανωτέρω ανάκληση, τα οικονομικά αποτελέσματα επέρχονται για το μέλλον και μόνο σε περίπτωση συνδρομής δόλου στο πρόσωπο των διοικουμένων ανατρέχουν στο χρόνο έκδοσης των παράνομων διοικητικών πράξεων.

Περαιτέρω, κατά την πλειοψηφία γνώμη του Τμήματος, η οποία απαρτίστηκε από τους Γεώργιο Κανελλόπουλο, Αντιπρόεδρο του ΝΣΚ και τους Νομικούς Συμβούλους Ασημίνα Ροδοκάλη, Πέτρο Κωνσταντινόπουλο, Βασίλειο Κορκίζογλου, Μιχαήλ Τζουβάρα, Παναγιώτη Πανάγο και Ελένη Λευθεριώτου (ψήφοι 7), μειοψηφούντων των Νομικών Συμβούλων Διονυσίου Χειμώνα, Χαράλαμπου Μπρισκόλα, Νικολάου Καραγιώργη, Κωνσταντίνου Ζαμπάρα και Αντωνίου Παπαγεωργίου (ψήφοι 5), η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια λόγω της αντίθεσής της, ως προς το σκέλος της αναζήτησης ή μη των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, προς την 32/2021 Γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Θεωρήθηκε

Αθήνα 1.3.2022

Ο Πρόεδρος ΣΤ' Τμ. ΝΣΚ

Γεώργιος Κανελλόπουλος
Αντιπρόεδρος του ΝΣΚ

Η Εισηγήτρια

Σταυρούλα Καλαμπαλίκη
Πάρεδρος ΝΣΚ

